

Hvem har (mest) ret til antibiotika – og hvor meget?

Peter Sandøe
IVH (SUND) & IFRO (SCIENCE)
Københavns Universitet

www.dyreetik.dk
www.animaethics.net

ANTIBIOTIKA-FORBRUG OG ETIK

- **Brugen af antibiotika til husdyr har længe givet anledning til kontroverser**

Ole Møller Olsen i Ugeskrift for Læger, årgang 1976, hvori det bl.a. hed:

» Alle bruger vi daglig antibiotika. Er disse kostbare lægemidler med deres sædvanligvis umiddelbare ufarlighed for konsumenten i den grad blevet en vane, at vi ordinerer dem uden at have gjort os videre bakteriologiske overvejelser? Er vi overhovedet i stand til det, eller er vor viden generelt for ringe om forhold som følsomhed og resistens?...

Behovet for generel tilbageholdenhed i brugen af antibiotika i husdyrbruget, ikke mindst i kvægavlen, må bestandig huskes af dem, der har indflydelse på denne komplekse og kontroversielle situation.

Det er påfaldende, at der ikke offentligt fremsættes højtråbende bekymring over den ukritiske anvendelse af antibiotika, som læger, dyrlæger og landbrugere er, ansvarlige for;«

Den 2. november samme år redegjorde landbrugsministeren for indholdet af den af ministeriet den 28. september 1978 udsendte bekendtgørelse om begrænsning i anvendelse af lægemidler til husdyr:

» ...i de tilfælde, hvor der skal foretages bakteriologiske undersøgelser af svinekødet, nu også skal foretages undersøgelse for antibiotika og kemoterapeutika. Det drejer sig om en stigning fra 2.000 undersøgelser årligt til 20.000. - - -«

ANTIBIOTIKA-FORBRUG OG ETIK

- Brugen af antibiotika til husdyr har længe givet anledning til kontroverser
- **I løbet af det seneste par årtier har diskussionen dog ændret fokus fra at handle om medicinrester til at handle om resistens**
- **Det er denne diskussion om antibiotika-forbrug og udvikling af resistens, som jeg vil forsøge at perspektivere ud fra etisk tankegang**

The Ethical Significance of Antimicrobial Resistance

Jasper Littmann*, Institute of Experimental Medicine, Christian-Albrechts University Kiel

A. M. Viens, Southampton Law School, University of Southampton

“AMR is putting current and future populations at substantial risk of injury, loss and death. It is going to require a redistribution of resources and a balancing of benefits and burdens, ... raises questions about important moral values such as **solidarity, liberty, privacy, reciprocity, fairness and the **common good.**”**

ANTIBIOTIKARESISTENS SET SOM ET FORDELINGSPROBLEM

- **Set i dette perspektiv har problemet stor lighed med problemet om menneskeskabte klimaforandringer**
- **Kernen i problemet er, at adfærd som set i et individuelt perspektiv giver god mening ("Better safe than sorry") kan medføre katastrofale kollektive konsekvenser**
- **Lige som problemet med klimaforandringerne er problemet globalt**
- **Behov for samarbejde og koordinering**
- **Fangernes dilemma**

PRISONER'S DILEMMA

C = cooperate   **D** = defect (don't cooperate)

		YEARS IN PRISON	
		C	D
C	C	-1, -1	-10, 0
	D	0, -10	-5, -5

RIGHT

WRONG

DEONTOLOGY

UTILITARIANISM

LÆGENS/DYRLÆGENS ROLLE: DEONTOLOGI VERSUS KONSEKVENSETIK

- **I traditionel medicinsk etik er der et stærkt fokus på lægens pligter over for den enkelte patient**
- **At skulle sætte den enkelte patient i anden række af hensyn til det fælles gode kan være en udfordring**
- **Meget tyder dog på, at danske læger er blevet meget bedre til at håndtere denne udfordring**
- **På det seneste har de smådyrspraktiserende dyrlæger også taget opgaven på sig**
- **For begge grupper er der givetvis plads til forbedringer**

DYREETISK VINKEL PÅ FORDELINGSPROBLEMET

- **Virksom antibiotika kan ses som en knap ressource, som er af vital betydning for menneskers liv og sundhed**
- **I hvilket omfang skal denne ressource deles med dyrene?**
- **Et synspunkt kunne her være, at antibiotika skal forbeholdes mennesker (+ evt. familiedyr)**
- **Dette er set ud fra en dyrevelfærdstankegang et problematisk synspunkt**

Vidste du det? Økologiske dyr lider også

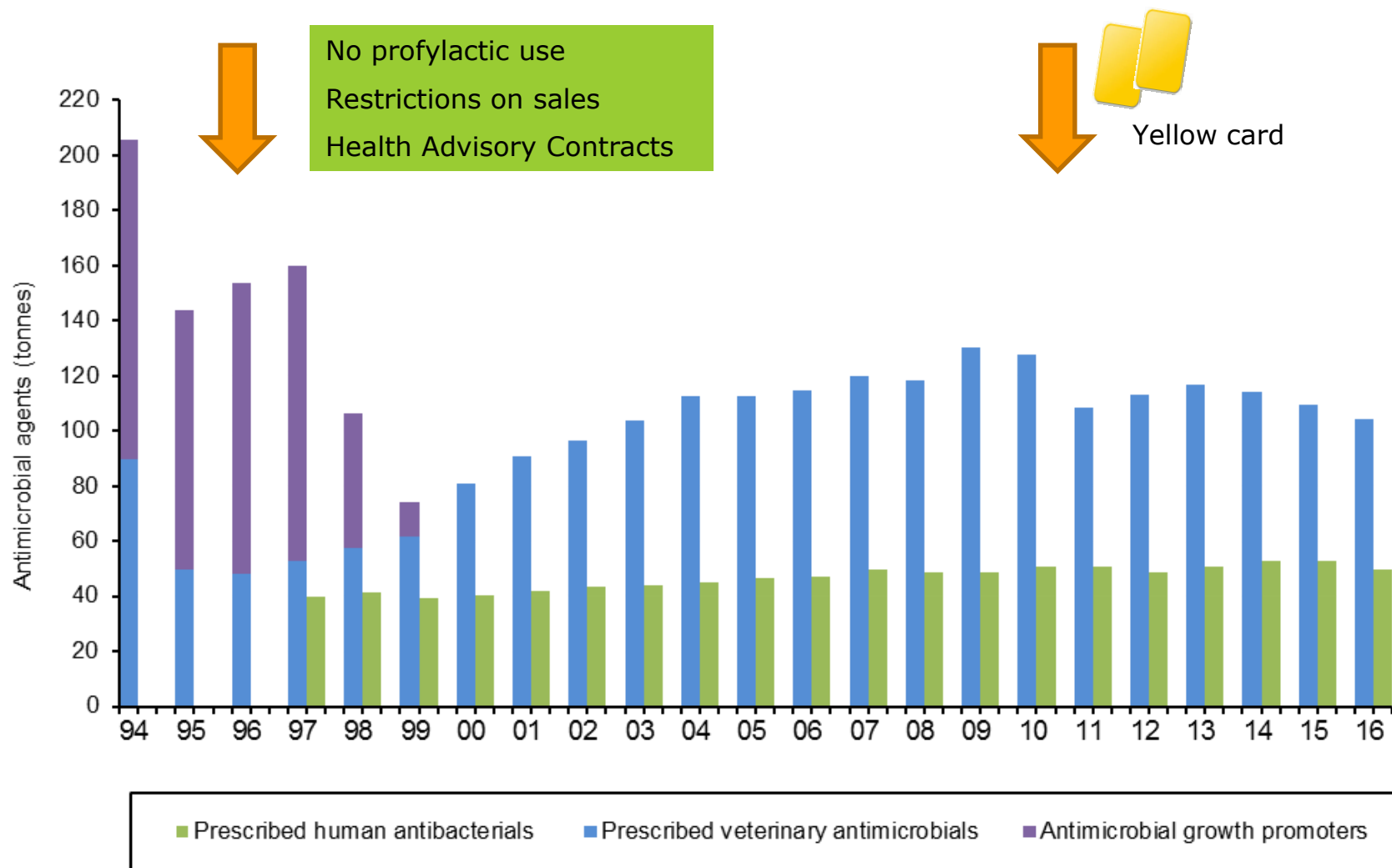
Også når det kommer til medicinering af dyrene, kan der være dyrevelfærdsproblemer ved økologi.

»Der skal tilkaldes en dyrlæge, før økodyrene må få medicin, og det er dyrt. Og økologiske dyr må kun behandles én gang. Bliver dyret sygt for anden gang, mister det sin økologiske status, og derved mister landmanden penge. Det giver risiko for, at dyret kan lide på grund af underbehandling,« siger Jens Peter Nielsen, men understreger samtidig, at han overordnet foretrækker økologisk produktion, fordi det er en bestræbelse på at lave et kvalitetsprodukt til forbrugerne.

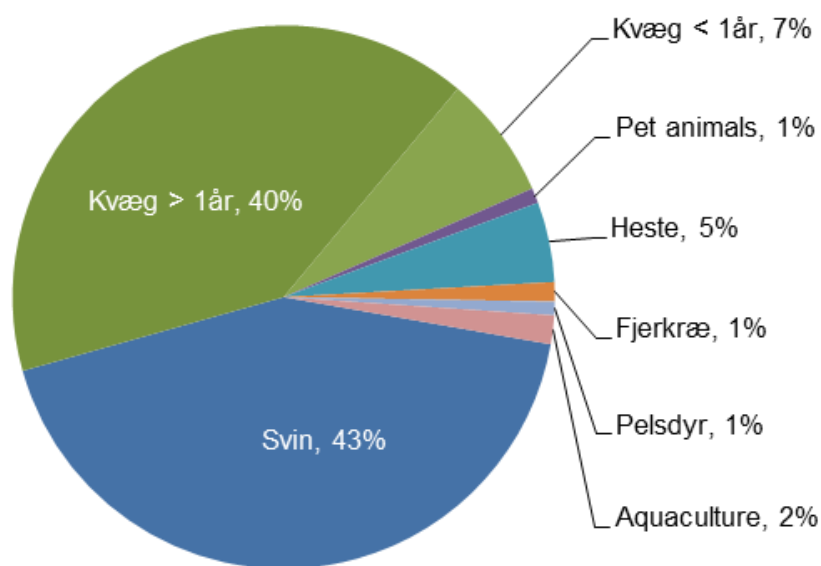
ALTERNATIV DYREETISK SYNSVINKEL: ANTI-BIOTIKA GØR DET MULIGT AT PRESSE DYRENE

- **Syge dyr skal selvfølgelig behandles, men tilgang til antibiotika kan også gøre det muligt at holde dyr under forskellige former for produktionspres**
- **Begrænsninger i muligheden for at bruge antibiotika til produktionsdyr kan derfor på sigt også have store fordele for dyrevelfærden**
- **Fra de, som arbejder med såkaldt antibiotika-fri svineproduktion, berettes om landmænd, der lykkes med forebyggelse frem for behandling**

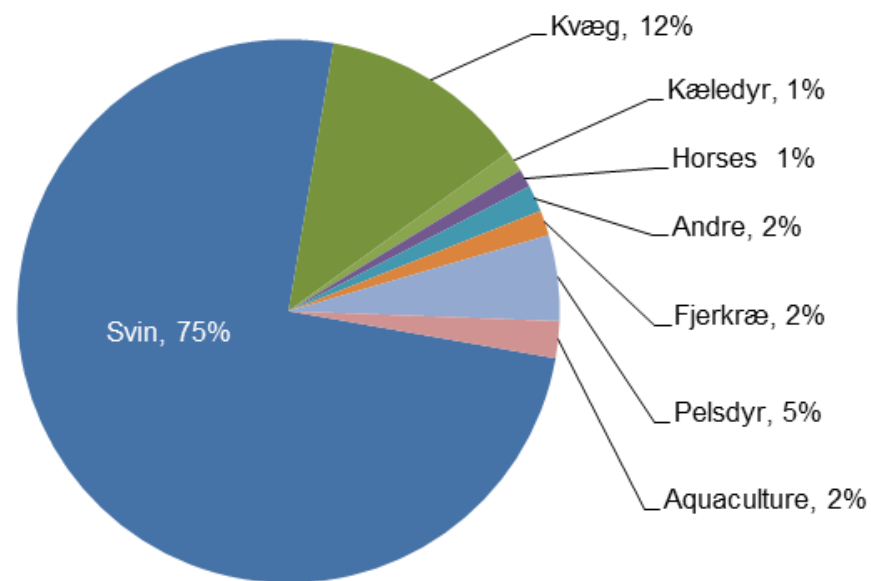
ANTIBIOTIKA FORBRUG TIL DYR (TONS AKTIVT STOF), 1994-2016

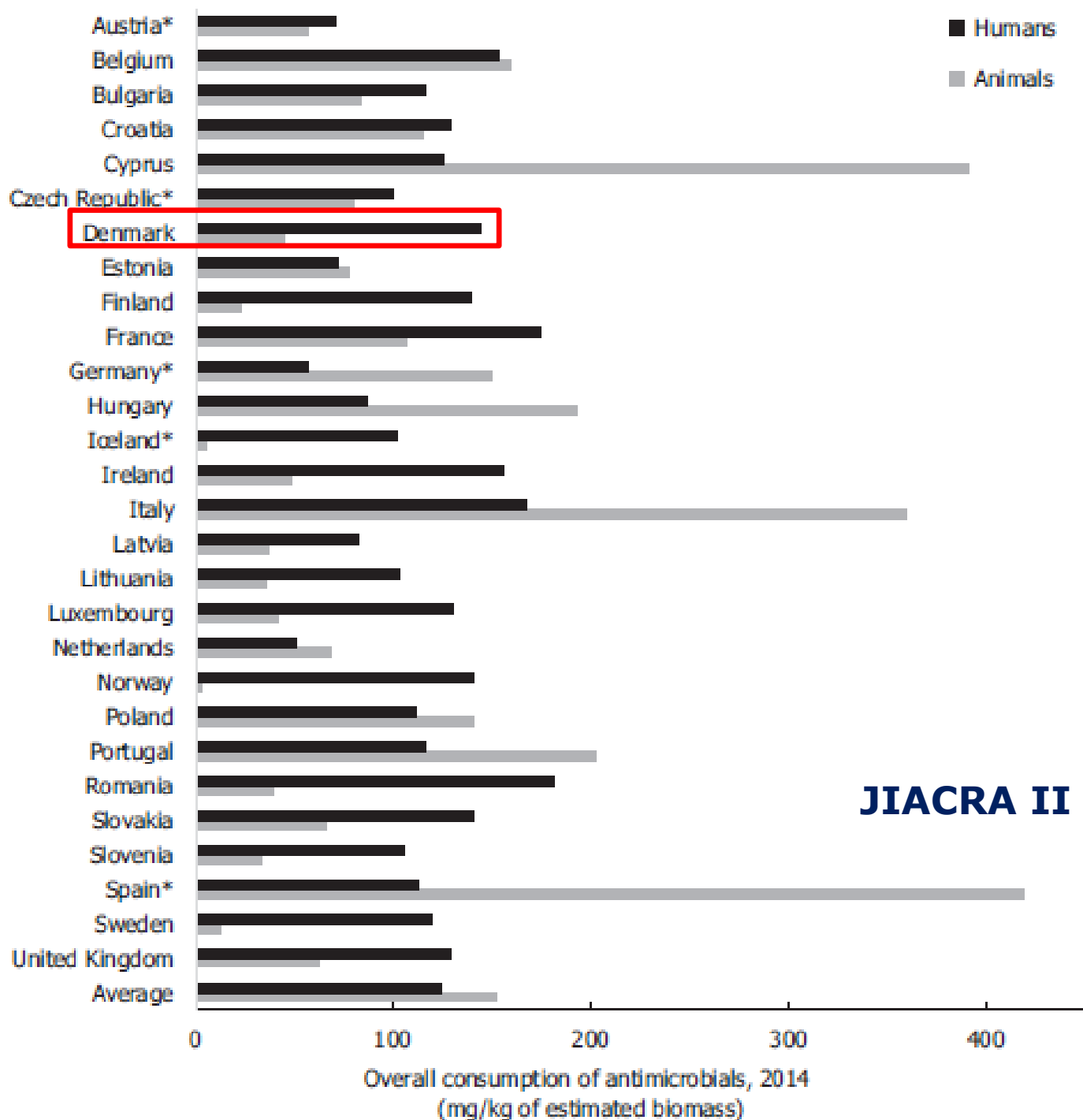
LEVENDE BIOMASSE FOR OG ANTIBIOTIKA FORBRUG TIL DE VIGTIGSTE DYRARTER, 2016

Biomasse

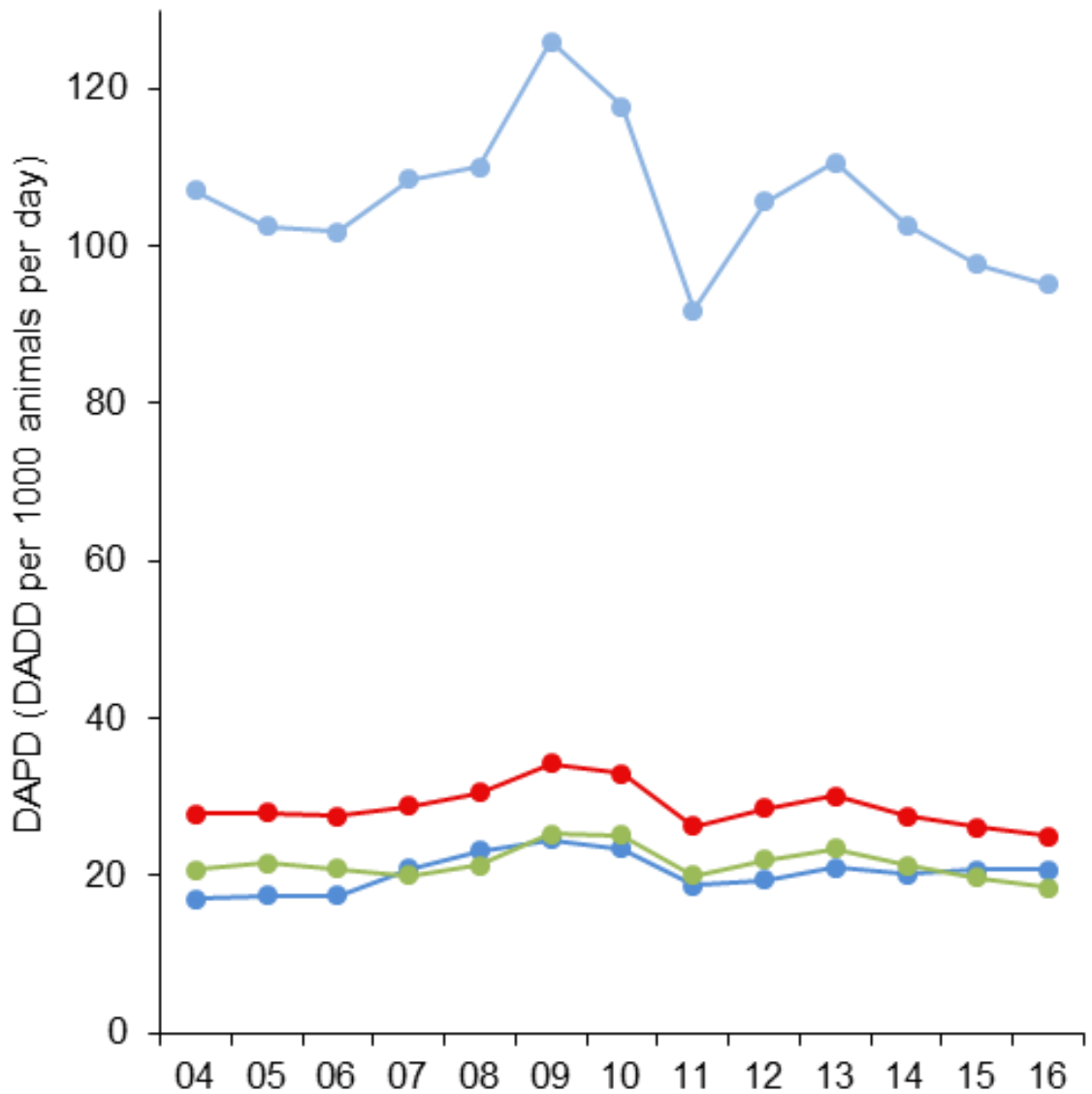
Kg aktivt stof

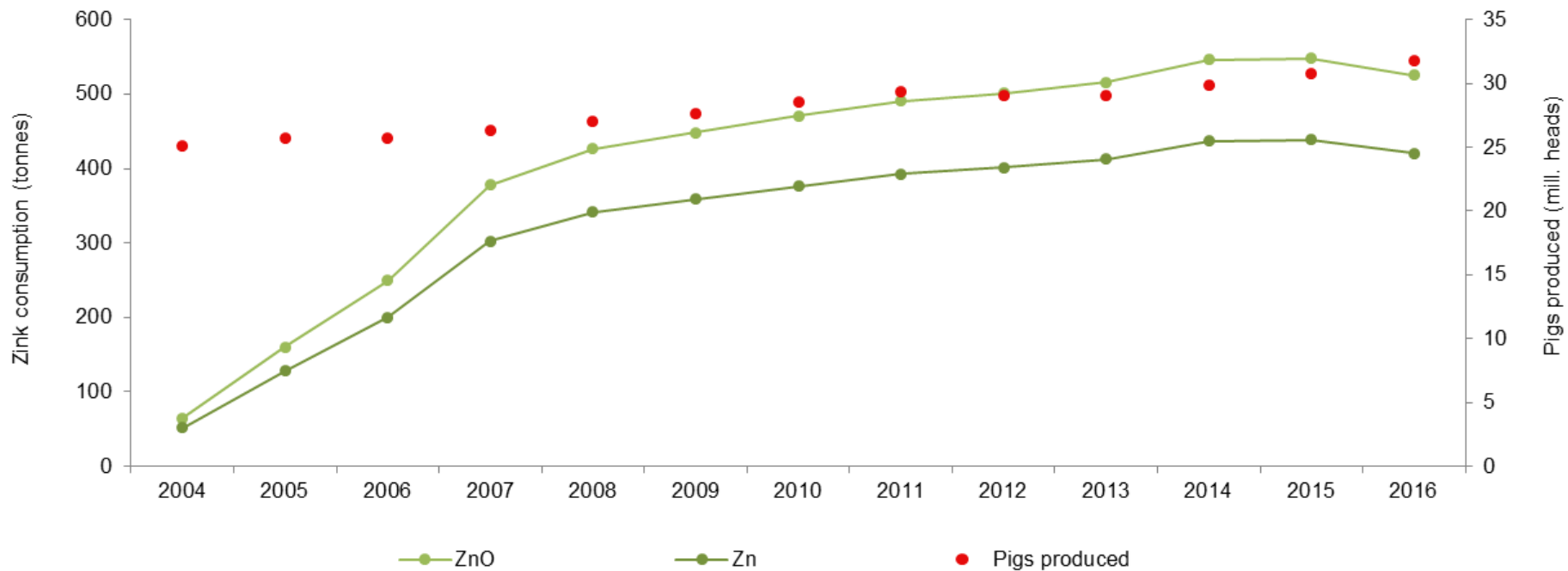
JIACRA II rapporten

ANTIBIOTIKA- FORBRUG TIL SVIN FORDELT PÅ ALDERSGRUPPER, 2004-2016

FORBRUG AF ZINK TIL SVIN, 2004-2016

DYREETISK KONKLUSION

- **Fortsat fokus på at mindske forbruget af antibiotika til husdyr vil kunne have fordele for både dyrevelfærden og folkesundheden**
- **Særligt inden for svineproduktionen synes der at være noget at hente**
- **Det er dog vigtigt at have øje for, at produktionspresset i høj grad er økonomisk betinget**
- **Derfor er det også vigtigt at tænke i positive økonomiske incitamentter for producenterne**

SAMLET KONKLUSION

- **Brug af antibiotika giver anledning til afvejninger af hensynet til det enkelte individ i forhold til hensynet til fællesskabet**
- **Dette udfordrer deontologisk medicinsk og veterinærmedicinsk etik**
- **Der er også en afvejning mellem hensyn til dyr og hensynet til mennesker**
- **Endelig kan et stort forbrug af antibiotika i landbruget ses som et dyreetisk problem**
- **Her er der stadig muligheder for på samme tid at forbedre dyrevelfærden og at fremme folkesundheden**

OG HVAD ER SÅ SVARET PÅ SPØRGSMÅLET?

- **Hvem har (mest) ret til antibiotika – og hvor meget?**
- **Både mennesker og dyr har ret til antibiotika, når de er ramt af lidelsesvoldende infektioner, som responderer på antibiotika-behandling**
- **Men der bliver stadig brugt for meget antibiotika, som ikke gør en positiv forskel**